

سەعدەدەين ئەرگىچ سەرۆكى بەرەى توركمانى بۇ لىقن

من نازانم ئەو حەسەدەدەين تە چىيە بەرامبەر بە ھاتنى دوو نوينەرى پەرلەمانى توركيا بۇ كەرکوك لە كاتىكدا دەولەتى توركيا ھەتا سالى (۲۰۰۳) بە بەزەيى بوو لە گەلتان

دیدارى سۆران مامەحەمە - تايبەت بە لىقن
فۆتۆ سۆران مامە حەمە

● بەرەى توركمانى، يەكېنگە لە گەرەترىن گەردبوونەو ھەنگامى توركمانەگانى عىراق. ھەرچەندە ئەم بەرەيە لە دواى راپەرېنى سالى (1991) ھو لە ھەرېمى كوردستانى عىراقدا بارەگا و دامەزراوى سياسى و ئىدارىيان ھەيە، بەلام ھەرگىز ئەوان دانىان نەناو بە حەمەتى ھەرېمى كوردستان و دەسلەتە كەيدا، بەردەوامىش لەلايەن حەمەتى ھەرېمى كوردستان پارتە سياسىيەگانى كوردستانەو بەو تۆمەتبار كراون كە لەلايەن دەولەتى توركياو پالېشت دەگرېن و دزى ئەزمونى كوردستان ساز دەگرېن. دواى روخانى رزىمى بەعس لە سالى (2003) دا ئەم بەرەيە كەوتە مەملەتتەيەكى توند لەسەر ناسنامەى كەرکوك و گەلېك ناوچەى ترى وەك تەلەغفەر و خانەقى و مەندەلى و بەھىلېكى درېژ كراوى توركمانيان دەدايە قەلەم. بۆ ئەمەش ھەموو ھەولەگانىان چر كەردۆتەو لەسەر كەردنى كەرکوك بە ھەرېمىكى سەر بەخۆى توركمانى و بەتوندېش دزى ناسايكردنەو بە بارودۆخى ديموگرافىيەى كەرکوك و ناوچەگانى ترى ئەو پارېزگابە وەستاو نەو تەو، بەرەى توركمانى سەرچاوى نەھامەتتەيەگانى خۇيان دەگېرنەو بۆ دەسلەتەى كوردى لە كوردستاندا.

سەرۆكى ئەم بەرەيە (سەعدەدەين ئەرگىچ)ە، لەم جاويكەوتە تايبەتەى لىقندا زۆر بەروونى ھەلۆيىستى بەرەكەى لەسەر گشت مەسەلە پەيوەندىدارەگانى تايبەت بە كەرکوك و رەوشى توركمان لە عىراق و كوردستاندا لەروانگەى بەرەى توركمانىيەو وەلامى پرسیارەگانى لىقن دەداتەو.

لىقن: چۆن دەرواننە مادەى 140؟ ئايا لەو لىقنەيدا نوينەرى توركمانى تىدايە ؟ ، وە تاج رادەيەك پشنگىرى جىيەجىكردنى مادەكە دەكەن؟

سەعدەدەين ئەرگىچ : بەرەى ئەزىز... جىيەجىكردنى مادەى 140 لەحالى حازدا زۆر ئەستەمە، لەبەر ئەو بەرودۆخەكە و پىرانە و نايىت من بىم و پىرانەى بکەم ، ئايا بارودۆخى كەرکوك ناسايى كەردنەو و ئەو شتەنە ھەلەدەگرېت ، ئەمە ھەموو ژېرېك و ناشتى خوازېك رەتى دەكاتەو ، ئىستە چى روودەدات؟ چۆن ناسايى كەردنەو لەم دۆخەدا

دەكرېت ، مادەى 140 لە مادەى 58 ياساى ئىدارەى دەولەتەو وەرگىراو ، ئەگەر بەسەرپەرشتى نۆدەولەتەى و بەشپەرەيەكى دادپەرورەنە جىيەجى بکرىت باشە، ئىمە پەندىكمان ھەيە دەلېت "ئەو بەشپەرەى دەمى بسووتېت ، ئاوسارد دەكاتەو ، ئىنجا دەپىوات" ، يان "ماران گەستە لەخشەى گورىسېش دەترسېت" ، راپرسىيەكەى دەستورمان بىنى ، ھەلېژاردنە كانىشمان لەكەرکوك بىنى ، كايك ئەو شتەنەمان بىنى لەھەلېژاردنەگانى 2005 دا رووياندا ، كەوتىنە بىر كەردنەو كە نايى بەيى سەرپەرشتى

نۆدەولەتەى بکرىت ، چونكە بەيى ئەو ئەنجامەكەى بەھەلە كۆتايى دېت، ئەو بەھۆى ئەو ھەلەنەى تاييدا دەكرېت و بەسەر گەلى توركمان و شەقامى كەرکوكدا دەسەپىندرىت ، بۆيە لەگەل لايەنە مرؤفايەتتەيەكەى مادەى 140 داين ، سەبارەت بە كۆچكراوان و ئەوانەى لەكاتى رزىمى پيشوودا زەوييان داگىر كراو ، ئەو زەويانە ئىستا بەسەر ھەر كەسكە بەيى رەزامەندى وەرگرتن دابەشكراو ، كەواتە ئەگەر ناسايى كەردنەو و راپرسى بەسەرپەرشتى نۆدەولەتەى ئەنجامدرا ئەو زۆربەى ئەوانەى ھاتوونەتە

هەر تورکمانیک له تورکیا قسه بکات لیبی تیده گهن ، بهلام ئایا سۆزانی له بادینی تیده گات

**راکه یاندنه کانی ئیوه پیشتر ئەمە ی
ووروزاندوو؟**

سەعدەدین ئەرگێج: تاکو ئیسا بەشیوەیه کی زهق و دیاری کراو نایه ته بیرم ، بهلام تۆ بینوتن، ئەوهش گه یاندمی بهو قه ناعه ته که وایه!!

**لغین : له دستوری ههریمی کوردستاندا
ئاماره بو ئهوه کراوه که کهرکوک به شیکه
له ههریمی کوردستان ، چۆنی لیکده ده پته وه
و رات چیه؟**

سەعدەدین ئەرگێج : له سه ره ئه وه هه لۆیستمان ئاشکرایه ، ئه وه یه که هه رده م ده مانه ویت پارێزگاری له یه کیتی خاکی عێراق بکه ین و کهرکوک حاله تیکی تایبه ته و بریتیه له عێراقیکی بچووک و له ناوئهو عێراقه بچوکه شدا هه مو نه ته وه کان به خو شه ویستی و برایه تی وسه قامگیری بژین ، ئیمه ئه وه مان ده ویت ، بهلام ئه وه ی شتیکی بویت و کرداره که ی شیکی تر بیت، ره تی ده که یه وه ، من داوا ده که م تۆ داوا ده که یه ، بهلام خوا ئه وه ده کات که خۆی ده به ویت ، ئیمه بروامان به وه هه یه که خوا شتیکی نا هه ق ناسه پیتیت ، هه ولێش ده ده ین کهرکوک بگه یه نینه ئه وه پهری سه قامگیری و پێشکه وتن و خو شه ویستی ، هه یج کێشه یه کمان نییه له گه ل نه ته وه ی کورد دا ، به لگه ش بو ئه وه تاکو ئیستا چه ندین کوردی هاوړیم هه یه که خۆمان به برای یه که تر داده نیین ، دووسال له زانکۆی سلیمانی کارم کردوو و له ژێر ده ستمدا ژماره یه کی زۆر نه ندازیار ده رچوون و دواتر 6 سال له زانکۆی سه لاه دین له هه ولێر به هه مان شیوه ، به بی هه یج جیاوازیه ک، چه ندین کورد هه بوون نا لیم هاوړیم بوون ، به لکو به راستی برا بووین و تاکو ئیستا ش برایه تیمان به رده وامه .

**لغین: کهواته کێشه تان له گه ل حیزبه
کوردیه کاند؟**

سەعدەدین ئەرگێج: من کێشه م له گه ل نه ته وه ی کورد دا نییه .

لغین: ئە ی هۆی کێشه کان چین ؟

پروویانداه؟

سەعدەدین ئەرگێج: من ده توانم ئه و پرسیاره له تۆ بکه م ، چونکه تۆ ئه و پرسیاره ت ئاماده کردوو ، واتای ئه وه یه ئه گه ر تۆ باوه رت به وه نه بوایه پێشوه خت نه ته ده نویسی ، له به ر ئه وه ی راسته من ئیسا باس له و شتانه کرد بهلام تۆ پێشتر ئه مانه ت نووسیوو ، کهواته تۆ ده زانی له م وولاته دا چی رووده ات؟ چونکه لایه نیکی سه ره بخۆی، ئه وه ی رووده دا ئاشکرایه و چه ندین حاله تم باسکرد ، هه ر له دامه زرانده وه تاکو بارودۆخی شاره که و کۆنترۆلکردنی به رپه به رایه تیه گشتیه کان و ئه وه ی له پۆلیس و گاردی نیشتمانی هه یه ، تۆش وه کو رۆژنامه نووس له سه ره ته تیشکیان بجه یته سه ر و لیبان بکۆلته وه ، بېگومانیشم سه یر و سه مه ره ده بینیت ، ته نانه ت بو ئه ندام بوئمان له لێژنه کان رێگرمه ان ده که ن ، مادام 53 که س که سیك قبول ناکه ن ، کهواته من له سه ر هه قم و به هیزم .

لغین: مه به ستم ئه و گازاندا نه یه که له شاشه ی "تورکمان ئیلی" یه وه ده رکه وتوون و

کهرکوکه وه ، به جی ده هیلن و زۆربه ی ئه و خانووانه ی دروستکراون نا شه رعین ، له لایه کی تره وه ماده ی 53 یش خرایه ده ستوو ره وه که تاییدا هاتبو "کهرکوک و به غداد حاله تی تایبه تین" ، بهلام له ده ستوردا کهرکوک لابرده ر و ته نها "به غداد" وه کو حاله تی تایبه تی مایه وه ، ئه وه چۆن کرا؟ ، بېگومان به سوود وه رگرتن له ره وشه که ، له بی هیزی و سوود بینین و پشتگیری نیوان لایه نه کان ، ئیمه چاودێری لێژنه ی ئاسایی کردنه وه ده که ین چی ده کات، ئاسایی کردنه وه ، ئامار و دواتر راپرسی به داوا یه ، ئه گه ر ئاسایی کردنه وه به شیوه یه کی واقیعی نه کریت ئه و به شداری له ئامار و راپرسیه که دا ناکه ین و هه رده م پارێزگاری له شاره که مان ده که ین ، شاریکی عێراقیه و خاوه نی مۆرکیکی تورکمانیه .

لغین: باس له هه ندیک پێشیلکاری ده که ن له سه ر مافه کانتان له لایه ن هه ندیک لایه نی کوردیه وه ، ئایا ده توانن هه ندیک له وه بدوییت و ئه و پێشیلکاریانه چین و چۆنیش

درا به تورکمان ؟ ، ئایا
به رۆه به ره گشتیه کان
درا به تورکمان ؟ ، ئایا
جله وی حوکم له
کهه رکوک درا به
تورکمان تا کو تیرین؟

لغین: تا چند باوه پرت
بهوه ههیه که مافی
نه تهوهی تورکمان
پارێزراو ده پیت
له هه ریمی
کوردستاندا ، له کاتی کدا
له ده ستوری هه ریمدا
هاتوه ، دروستکردنی

هه ریمیکی تر له ناو هه ریمی کوردستاندا
قه ده غه یه؟

سه عده دین ئه رگیج: ئه وه ش بۆ چرونی
دیو کراسی ئه وان هیه که بانگه شه ی دیو کراسی
ده کهن ، ده ته ویت گه وه ره ترین هه ریمی
کۆنفیدرالی له عیراقدا دروست بکهیت ،
به لām ریگه نادهیت هه ریمیکی تری تیا دروست
بکریت ، ئه مه چی لۆجیکیکه!

لغین: شان دیکه په رله مانی تورکیا
به شیوه یه کی نا رهمی سهردانی کهه رکوکیان
کرد ، ئیوه چۆن ده روانه سهردانه کهه یان بۆ
کهه رکوک؟ ، ده کریت له بهاری فاکتهری
سهردانه کهه یانه وه بدوینیت ؟

سه عده دین ئه رگیج: په رسیار له میوانه کهه بکه ،
من ده لیم کس سهردانی هه ریم ناکات؟ ،
هه مو نه ته وه و لایه نه کان کس سهردانیان
ناکات ، ئه وه هه ستیاریه چییه له هاتی 2 نوینه ر
له وان هیه له سالی 1991 هه وه له گه لپاندان ،
ئهم هه ستیاری و ترسه چییه سه رباری ئه وه ی
له سالی 1991 هه وه له گه لپان به به زه یی
بوون تا 2003 ، ئه وان هاتن لیدوانیان داو
تا کو ئیستاش لیدوان ده دن به وه ش ده زانن
بۆچی هاتبوون.

لغین: ده لپن حکومه تی تورکیا سه پته ره ی
کردوه به سه ره زۆر به ی بریار و
بۆ چوونه کانتاندا؟ ، راستی ئه وه قسانه

زامه کانی 59 کرا ، تا ده گاته 2003 ، وه کو
ووتم وه کو برا باسمان له کیشه کانی خۆمان
ده کرد که وه کو یه ک بووین ، به لām له 2003 دا
یه کهم شت له گه ل هه ریمه یاناندا "هیز" هاته
کهه رکوک هه ، ئه وه هیزانه ش بۆ شه ره وان ی و
دواتر بۆ تاپۆ و شوینی تر رۆیشتن ، به چی
هۆیه ک؟ ، له هه مان رۆژدا زۆریک له که لپه لی
نۆتۆمیل دزان ئیمه چاوه رپیی رۆژیکی وامان
ده کرد "مه به ستی رووخاندنی رژیکی سه دامه" ،
به لām ئه وه رۆژه شادیمان بوو به خه م په ژاره ،
له دوای ئه وه رۆژه شه وه فشاره کان زیادیان
ده کرد تا کو ئیستا له سه ره هه موو
دامه زراوه کانی کهه رکوک فشار هه یه ،
په راویز خه ست و فشاری گه وه ره ش له سه ره
کهه رکوک کرا ، له بیرمه له دووه م رۆژی هاتنه
ناوه وه ی "هیزه کان" بو ، به رپز جه لال تاله بان ی
سه رۆک کۆماری ئیستا ، هات بۆ کهه رکوک و
بۆ ئه وه خه لکه ی له پارێزگا دا بوو قسه ی کرد
، کهه زۆر به یان تورکمان بوون ، په ستیه کی
ووت کهه به جوانی له یادمه و چاویشم پیتی
کهه و ته وه ، وه یادم هینایه وه ، په سته کهش ئه وه
بوو ، ووتی "ئیمه 12 سال له باکور حوکمان
کرد و عه ره ب 80 سال حوکیمان کرد
، تیربووین ، له حوکمانی ، ئیستاش نۆره ی
تورکمانه و ده رفه تیان ده ده نیی حوکم بکه ن
تا کو تیر ده بن" ، ئیستا ده پرسم "ئایا پارێزگار

سه عده دین ئه رگیج : من هۆکار نیم ، هیوادارم
له وان هیه کیشه کانیان دروست کردوه
په رسیت ، ئه گه ر بگه رپه وه یه بۆ قسه کاتم ده لیم
ته نه ا ده مه ویت پارێزگاری له قهواره ی "کیان" ی
خۆم بکه م ، زیاده رۆیشیان به سه ره وه ناکه م ،
من ووتم 35 ساله ده ستکاری کردنی نا ره وا
به ره دوامه ، به لām ئیوه هاتن به 3 سال له وه
35 ساله زیاتر تان کرد ، بۆیه من متمانه م
نه ماوه ، ئه گه ر ده ته ویت باوه ریم پیت بیست
ده بیست بگه رپه وه یه بۆ باری ناسایی ، واته سالی
2003 ، ئینجا داده نیشین و به ده قل و لۆجیک
کار ده که یین و ئه وسه ده جولیینه وه ، ئیستا
چۆن ده وتاتم متمانه بکه م کهه ده زاتم فشاری
گه وه ره رفاندنی مرۆفه هه یه ، .. ئهم خالانه
کهه لپنه که ی نیوانمان گه وه ره تر

ده کات ، به هه یچ شیوه یه ک من کیشه م
نه خو لقا ندوه ، هیوادارم هه موو کهه سیلک به م
سی ساله دا بچینه وه ، برای نازیم له سالی
1959 به هه مان شیوه له رینگه ی
ده ستیوه رانه وه کهه لپنی گه وه ره دروست بوو ،
بۆ نموونه کوشاره که ی کهه رکوک روویدا ، من
ئیستا نه وه جمعه ته له م کاته دا تاوانبار ناکه م و
گلله بیان لی ناکه م له سه ره ئه وه ، به لām
ئهم رۆش هه مان سیناریوی 59 دووباره ده بیته وه
، ئیت چۆن متمانه بکه م؟! ، له نیوان ئه وه
ماوه یه دا چاره سه ره ی زۆریک له فاکتهری

له كويډا بهدر ده كه ویت ، ئایا ده كریټ ، بهراشكایو باس له په یوه نډیتان بكن له گهل حكومه تی تور كیا؟

سه عده دین: برای شیرینم ، په یوه نډیه که له گهل حكومه تی تور كیادا نییه ، په یوه نډیه که له یوه نیټه له په چله کین، من تور كمانم له په چله کی تور كم ، جیاوازی له نیوان تور كمان و تور ك نییه ، سه بارهت به زمانیش هر تور كمانیک له تور كیا قسه بکا لیبی تیده گهل ، به لآم نایا سوړانی له بادینی تیده گات؟! ، له گهل نه وهی له یهك نه ته وهن ! ، بویه یهك نه ته وهین وله رهگ و میژوو و كلتور هاو بهشین ، من حاشا ناکم 350 ملیون له دوامه وهیه ، كهس ناتوانیت حاشا له وه بكات، نیوه باس له په یوه نډی له گهل حكومه تدا ده كهن من ده لیم نییه ، ده یلیمه وه نه وه هاو كاریه ی له زونی نارام هیدان بو ، هیوادارم چاره کی نه وه هاو كاریه بكریم ، من حاشا ناکم كه تور كمانم ، تو ده توانیت حاشا له وه بكهیت كه كوردی؟ ، نای كهیت، نه گهل نه وه بكهیت له خوټ كه م ده بیته وه ، كهواته من له نه ته وه یهك بم بزم هیده داوای لی بكهم پشتگیری له زولملیكراویم بكات و زولمه كه هه لگرت و یارمه تی سه قامگیری عیراق بدات ..

لغین : بهر هی تور كمانی و هه نډیک پارتی دیکه ی تور كمانی ده لپن زورینه ی هه نډیک شارو شارو چكه پیکده هینین وه كو كهركوك و ته له عفر و ته نانهت هه ولپیش ، به لآم نه نجامی هه لپزار دنه كانی په رله مان و نه نجمه نی پاریز كاكان شتیکی پیچه وانه ی نه وه مان پیدالین ؟

سه عده دین نه رگنج : له كه سانه پیرسه كه هوكاری نه وهن و چون نه وه یان كرد ، من بو له راپرسی ده ترسم ، چونكه له هه لپزار دنه كاندا به كار هینانی ترس و فشارو چكه و ته زویر هه بووه ، باهه لپزار دن به سهر پهرشتی نه ته وهیه كگرتووه كان بكریت ، نه گهل نه نجامه كان بهو جزه روو كه روویدا نه و كاته نامادم و له لآم بده مه وه ، به لآم لای

نیټه نه وهیه چند CD په كمان هیده كه عهقل ته حه موولی ناكات چی له كهركوك روویداوه ، ده لیم ته له عفر تور كمانییه ، كهس نكولی له وه ده كات؟ ، نه گهل هه بیټ بلی "نه خیر" ، نه وه گومانم له عهقلی هیده ، هه ولپیش پیشتز تور كمانی بو ، نه وهی روویدا گه یانندی بدم حاله ته هه تا شهسته كانیش ، كهركوكیش به هه مان شیوه دیوگرافیه ی گورډرا ، كه هه مان ده ستیوه ردانی ده ره کی و هاو كارییه ، بو پالپشتی بیگانه وه ده گرن تاكو لامبه رن ولیم كه مبه كه نه وه ، چ له رووی نابووری بیټ یان سیاسی ، تو ده پرسیت بهر هی تور كمانی له گهل كوماری تور كیادیه و نازانم چی... منیش ده پرسیم حیزه سیاسییه كانی كوردستان له گهل کی هاو پیمانن؟ ، ئایا په یوه نډیان نییه ، ئایا له چل و شهسته كانه وه تاكو نیستا په یوه نډیان هه یه یان نا ، به لگه یهك له سهر نه وه پیشان بدهن، له میژوو مانه وه سه یر بكنه نیټه عیراقین و هدردهم ده ولته مان پیروز كرووه و پاریزگاری یه كیتی ده ولت ده كهن ، یه كیتی عیراق به خاك و گه له وه ، نه وهی نه وه پیشه ی بیټ ته نها گوتی له ده نگی گهل ده بیټ .

لغین: با بیینه سهر ته وهریکی تر ، ئایا پیتان وایه PKK پارتیکی تیرورستییه و له پیتانو رزگاری نه ته وه كه یدا خه بات ناكات ؟

سه عده دین نه رگنج: من وانالیم كزمه لگای نیوه ولته تی وا ده لیت ، پرسیاره كان واده گه یه ن كته تو بیلا یه نیت...!

لغین: نه خیر ، من بی لایه نم و ته نها پرسیاریکه و ده بكم ؟
سه عده دین نه رگنج: برا كه م له هه موو جیهاندا به تیرورست دانراوه .

لغین: پیشتز له كاتی هه لپزار دنه كانی نه نجمه نی پاریز گادا ، له ته لفریوه نه كه تانه وه نه وه تان راگه یاند كه Pkk له كهركوك خه ریکی كرده وهی تیرورستییه و هاتوون له دزی بهرزه وه نډیه كانی تور كمان كار ده كهن؟
سه عده دین نه رگنج: من سه بارهت به وه هیه لیدوانیكم نه داوه ، تو ده پرسیت بویه من پیټ ده لیم : من نالیم تیرورست ، به لكو نه مریکا و

نه روویا و هه موو وولاتان ده لپن "pkk رژیټیکی تیرورستییه".

لغین: ده تگوی نه وه هه یه كه سه ركردایه ی كورد و سه رانی حكومه تی تور كیا له سهر نه وه رپك كهوتین كه سه ركردایه تی كوردستان هاو كاری pkk نه كات ، له بهرامبه ردا تور كیاش هاو كاری نیوه نه كات ، نه مه تاچه ند راسته ؟

سه عده دین نه رگنج: له و باوه رده دا نیم ، هیه به لگه نامه یهك سه بارهت بهو رپك كهوتنه هه بیټ .

لغین: له هه نډیک میدیاوه باسی لیوه ده كریټ؟

سه عده دین نه رگنج: هیه زانیاری شاراوهم سه بارهت بهرپك كهوتنی نه م نه ته وهیه له گهل گروه كوردیه كاندا نییه ، به لآم نیټه بهر ده وام ده بین له خه باتمان له پیتاو پاراستی نه ته وه كه مان و یه كیتی عیراقدا ، سه بارهت به وهی له دوا ی په رده وه روو ده دات په یوه نډی به نیټه وه نییه ، نه مه رپبازمانه و بهر ده وام ده بین و به مشیوه هیش ده میینه وه .

لغین: نه گهل شتیكت مابیت و من نه م وورژانډیټ یاخود شتیكتمان له یادچوو بیټ باسی بكه ین ؟

سه عده دین نه رگنج: نه خیر... ماشه لآ هیه چت له بیر نه چوو، منیش نه وهی له تواناندا بو و وتم ، هیوادارم سه ركوه و تووین له خزمه تكدنی حهق و دادپه روهی له پیتاوی گه له زولملیكراوه كان و پشتگیری زور لیكراو له دزی زور دار، هیوام نه وهیه و ناویش ناهیتم ، نالیم نه م كه سه یان نه و كهس ، به لآم كار كردن هه یه و نیوهش له و كارانه وه كه ده كریټ به چاوی نه قل نه وه كو به چاوی سوژه وه ته ماشا بكن ، چونكه هه نډیک جار مرؤف سوژ و مه یلی به لای نه ته وه كه یه وهیه تی و هاو سوژتی ، نه وهك راستی روو ده داوه كان ، بویه تو له بواری سیاست و راگه یاندندا كار ده كهیت و راگه یانندیش فاكته ریکی گرنه بؤده رخستنی حهق و راستی روو داوه كان و سه ریچییه كان .